

*Refundacja kosztów leczenia
poszkodowanych w świetle
orzecznictwie sądowego*

Warszawa, dnia 13. grudnia 2016 r.

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

podstawy prawne

Art. 444 KC

§ 1

*W razie **uszkodzenia ciała** lub wywołania **rozstroju zdrowia** naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty.*

Na żądanie poszkodowanego zobowiązany do naprawienia szkody powinien wyłożyć z góry sumę potrzebną na koszty leczenia, a jeżeli poszkodowany stał się inwalidą, także sumę potrzebną na koszty przygotowania do innego zawodu.

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

podstawy prawne

Art. 361 KC

§ 1

Zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za **normalne** następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła.

§ 2

W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje **straty**, które poszkodowany poniósł oraz **korzyści**, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

podstawy prawne

Art. 363 KC

§ 1

Naprawienie szkody powinno nastąpić, **według wyboru poszkodowanego**, bądź przez **przywrócenie stanu poprzedniego**, bądź przez **zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej**. Jednakże gdyby przywrócenie stanu poprzedniego było niemożliwe albo gdyby pociągało za sobą dla zobowiązanego nadmierne trudności lub koszty, roszczenie poszkodowanego ogranicza się do świadczenia w pieniądzu

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

cel i zakres zastosowania

- przedmiotem kompensacji jest powiązany ze szkodą osobową **uszczerbek majątkowy**;
- określa **sposób** naprawienia szkody na osobie;
- wskazuje mające zastosowanie **zasady odpowiedzialności cywilnej**;
- odpowiedzialność ma charakter **deliktowy**;
- **legitymowanym czynnie** jest poszkodowany;

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

przesłanki stosowania przepisu

Uszkodzenie ciała

naruszenie integralności cielesnej (fizycznej), pozostawiające wyraźne ślady, zarówno o charakterze zewnętrznym, jak i uszkodzenie narządów wewnętrznych

Rozstrój zdrowia

Różnorakie zakłócenia normalnego funkcjonowania organizmu ludzkiego, takie jak nerwice czy choroby psychiczne

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

charakter odpowiedzialności

„Naprawienie szkody obejmuje **wszelkie**
wynikłe z tego powodu koszty”

Istotnym zagadnieniem jest zatem:

- katalog **wszelkich kosztów**;
- ustalenie związku przyczynowego, a więc ocena **celowości** ich poniesienia.

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

katalog kosztów

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 1969 r., II PR 217/69

*W sytuacji konkretnego zagrożenia całkowitą ślepotą szukania pomocy i porady u wybitnych specjalistów oraz w znanym zakładzie leczniczym **nie może być uznane za zbędne**, obowiązek więc zwrócenia związanych z tym wydatków objęty jest przepisem art. 444 § 1 KC*

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

katalog kosztów

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 1973 r., II CR 194/73

Wydatki ponoszone na podawanie choremu bardziej wyszukanych potraw, dostarczanie większych ilości owoców, słodyczy itp. choćby z punktu widzenia czysto lekarskiego chory nie wymagał specjalnej diety, są **z reguły celowe**, chyba że byłyby wyraźne zalecenia lekarskie, nakazujące ograniczenie diety. Przez swój dodatni wpływ psychiczny na chorego przyspieszają one bowiem proces leczenia. Dlatego też zwrot tych wydatków znajduje usprawiedliwienie w art. 444 § 1 KC, który nakazuje zwrot "wszelkich kosztów" wynikłych w związku z uszkodzeniem ciała lub wywołaniem rozstroju zdrowia.

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

katalog kosztów

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1981 r., I CR 455/80

*Do kosztów objętych paragrafem pierwszym art. 444 KC **nie należą** koszty pojazdu inwalidzkiego, **jeżeli** nie jest on konieczny do kompensowania kalectwa osoby poszkodowanej, a w szczególności do kontynuowania pracy zarobkowej wykonywanej przed wypadkiem.*

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

katalog kosztów

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 1997 r., II UKN 113/97

*Obowiązek odszkodowawczy z art. 444 § 1 zdanie 1 KC **obejmuje zwrot kosztów nabycia samochodu inwalidzkiego** niezbędnego dla leczenia i prowadzenia działalności gospodarczej pracownika poszkodowanego wskutek wypadku przy pracy.*

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

katalog kosztów

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2005 r., sygn. akt II CK 481/04

*Odszkodowanie z § 1 art. 444 KC obejmuje **wszelkie wydatki pozostające w związku** z uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia. Chodzi tu zatem o koszty leczenia, specjalnego odżywiania, dodatkowej pomocy pielęgniarstwa, koszty zabiegów rehabilitacyjnych itp. Natomiast zasądzenie renty z uwagi na zwiększenie się potrzeb poszkodowanego stanowią wyrównanie szkody przyszłej, wyrażającej się w stale powtarzających się wydatkach na ich zaspokojenie np. konieczność stałych zabiegów, dalszego leczenia, specjalnego odżywiania.*

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

katalog kosztów

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2007 r., sygn. akt III CSK 109/2007

*Zawarte w art. 444 § 1 k.c. pojęcie „wszelkie wynikłe koszty” powinno być interpretowane **szeroko**. Rozważając wzajemne relacje między przepisami art. 444 § 1 i § 2 oraz art. 447 k.c., należy wskazać, że art. 444 § 1 zd. 2 k.c. traktować należy jedynie jako **egzemplifikację** rodzajów i sposobów pełnej kompensaty szkód wynikających z czynu niedozwolonego.*

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

katalog kosztów

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 384/07

*Okolicznością sprzeciwiającą się uwzględnieniu żądania poszkodowanego wyłożenia z góry przez zobowiązanego do naprawienia szkody sumy potrzebnej na koszty leczenia (art. 444 § 1 zd. 2 KC) **nie jest wykazanie**, że poszkodowany objęty jest finansowaniem świadczeń opieki zdrowotnej ze środków publicznych, **chyba że** strona zobowiązana do naprawienia szkody wykaże, że koszty leczenia poszkodowanego zostaną pokryte w całości ze środków publicznych, w tym także przyznawanych w ramach szczególnych procedur obejmujących także decyzje uznaniowe uprawnionych podmiotów.*

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

katalog kosztów

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 384/07

Przesłanką uwzględnienia żądania, o którym mowa w art. 444 § 1 zd. 2 KC, jest więc wyłącznie wykazanie przez poszkodowanego, że suma, której wyłożenia z góry domaga się od zobowiązanego do naprawienia szkody, jest sumą potrzebną na koszty leczenia.

Natomiast to strona pozwana, chcąc skutecznie sprzeciwić się skierowanemu przeciwko niej żądaniu wyłożenia z góry tej sumy, powinna zaoferować dowód na okoliczność, że nie jest to suma potrzebna poszkodowanemu na koszty leczenia, ponieważ koszty te zostaną pokryte ze środków publicznych.”

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

katalog kosztów

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 308/10

*Celowość ponoszenia wydatków na rehabilitację może być wiązana nie tylko z możliwością **uzyskania poprawy stanu zdrowia**, ale też z potrzebą utrzymania tego stanu, **jego niepogarszania**.*

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

katalog kosztów

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1972 r., I CR 246/72

Zgodnie z art. 444 KZ żądanie pokrycia wszelkich szkód na osobie oraz zwrotu poniesionych w tym kosztów przysługuje **tylko poszkodowanemu** jako podmiotowi wyłącznie w tym zakresie czynnie legitymowanemu; osoba trzecia nawet jeśli by koszty te wyłożyła nie posiada legitymacji czynnej w roszczeniu o zwrot tych kosztów.

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

katalog kosztów

Koszty leczenia pojmowane są w orzecznictwie **bardzo szeroko**;

Obejmują różnorodne wydatki i winny być zawsze oceniane w kontekście stanu faktycznego danej sprawy. W szczególności są nimi koszty związane z:

- pobytem w szpitalu, wizytami lekarskimi, konsultacjami ze specjalistami, opieki, w tym pielęgniarskiej, rehabilitacji;
- farmakologii, nabycia sprzętu rehabilitacyjnego, oproteźowania;

Uzasadnieniem dla ich kompensat jest **prawo poszkodowanego** do wyboru sposobu leczenia, które jednak podlega ograniczeniom wynikającym z celowości poniesienia danych kosztów.

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

Uchwała Sądu Najwyższego

z dnia 19 maja 2016 r., sygn. akt III CZP 63/15

- podjęta w składzie 7 sędziów, w trybie art. 60 ustawy o Sądzie Najwyższym (...), tj. na skutek wniosku Rzecznika Finansowego;
- przesłanką podjęcia uchwały jest rozstrzygnięcie rozbieżności w wykładni prawa w zakresie sformułowanego przez wnioskodawcę zagadnienia prawnego;
- rozbieżność musi mieć charakter rzeczywisty i obejmować prawomocne orzeczenia sądowe, oparte na odmiennej wykładni przepisów

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

Uchwała Sądu Najwyższego sygn. akt III CZP 63/15

*"Czy odpowiedzialność ubezpieczyciela wynikająca z umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych z tytułu roszczenia o pokrycie kosztów **leczenia prywatnego** na podstawie art. 444 § 1 KC jest uzależniona od:*

braku możliwości skorzystania przez poszkodowanego z leczenia lub rehabilitacji w ramach uspołecznionej służby zdrowia albo
wydłużonego okresu oczekiwania na takie leczenie lub rehabilitację,
mającego ujemny wpływ na stan zdrowia poszkodowanego?"

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

Uchwała Sądu Najwyższego sygn. akt III CZP 63/15

*Świadczenie ubezpieczyciela w ramach umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmuje także **uzasadnione i celowe** koszty leczenia oraz rehabilitacji poszkodowanego niefinansowane ze środków publicznych (art. 444 § 1 KC).*

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

Uchwała Sądu Najwyższego sygn. akt III CZP 63/15

Jakich kwestii dotyczyły rozbieżności w orzecznictwie?

- katalog kosztów podlegających kompensacie;
- wysokość kosztów podlegających kompensacie;
- przesłanki uznania kosztów za podlegające kompensacie;
- kogo i w jakim zakresie obciąża ciężar dowodu

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

Uchwała Sądu Najwyższego sygn. akt III CZP 63/15

„wszelkie wydatki”

Pojęcie winno być interpretowane przy uwzględnieniu zasady pełnej kompensacji szkody

Naprawienie szkody powinno służyć pełnej restytucji stanu istniejącego przed dokonaniem czynu niedozwolonego, a przynajmniej spowodowania takiego stanu, w którym poszkodowanemu zapewnione zostaną warunki życiowe zbliżone do tych, jakie miał przed wyrządzeniem mu krzywdy

Poniesione koszty leczenia/rehabilitacji są zatem celowe (uzasadnione, konieczne, usprawiedliwione), jeżeli odpowiadają restytucyjnej funkcji odszkodowania

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

Uchwała Sądu Najwyższego sygn. akt III CZP 63/15

„wszelkie wydatki”

Rozmiar kosztów zależy od zakresu celowych czynności leczniczych lub rehabilitacyjnych, którym został winien zostać poddany poszkodowany

Nie ma znaczenia, czy koszty zostały poniesione, czy też wydatki dopiero mają być poniesione

Rygorystyczne preferowanie systemu ubezpieczeń społecznych, oferującego bezpłatne usługi medyczne, z wielu powodów jest trudne do zaakceptowania, gdyż poszkodowany nie może być pozbawiony możliwości korzystania z leczenia lub rehabilitacji które mogłyby doprowadzić do odpowiedniego efektu restytucyjnego

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

Uchwała Sądu Najwyższego sygn. akt III CZP 63/15

„wszelkie wydatki”

Poszkodowanemu należy pozostawić możliwość wyboru systemu tak dalece, jak brak jest podstaw do przyjęcia istnienia pełnego wyboru alternatywnego z racji istotnego ograniczenia faktycznego dostępu do usługi medycznej oferowanej w ramach powszechnego systemu ubezpieczeń (szerszy zakres prywatnych usług, krótkie terminy realizacji, także poziom merytoryczny lub techniczny usługi z punktu widzenia medycznych rokowań jej efektywności)

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

Uchwała Sądu Najwyższego sygn. akt III CZP 63/15

„związek przyczynowy, ciężar dowodu”

Poszkodowany powinien udowodnić poniesione przez niego koszty celowe leczenia lub rehabilitacji, pozostają w związku przyczynowym z doznanym uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia

Dowód "celowości kosztów" oznacza także konieczność wykazania poszczególnych rodzajów kosztów powiązanych z etapami leczenia lub rehabilitacji (struktura kosztów szczegółowych)

Nie można obciążać poszkodowanego obowiązkiem każdorazowego dowodzenia zasadności skorzystania z leczenia wyłącznie za pomocą wskazanych przez zobowiązanego środków dowodowych

Zobowiązany może kwestionować celowość kosztów poniesionych przez poszkodowanego, niemniej spoczywa na nim ciężar dowodu.

KOSZTY LECZENIA POSZKODOWANYCH

wnioski

Kluczowym pojęciem jest **zasada pełnej kompensaty szkody**

Wyznacznikiem zakresu kompensaty jest **związek przyczynowy** między zdarzeniem rodzącym odpowiedzialność a podnoszonymi następstwami

Punktem odniesienia jest postulat **restytucji naturalnej**

Ciężar dowodu jest rozłożony między obie strony

- nie wystarczy samo przedstawienie faktur/rachunków, niezbędne jest wykazanie celowości ich poniesienia,
- kwestionowanie zakresu lub stawek wymaga inicjatywy dowodowej i wykazania ich nie pozostawiania w związku przyczynowym.

• • •

Dziękuję za uwagę

KANCELARIA RADCY PRAWNEGO
ŁUKASZ WILMA

Łukasz Wilma
radca prawny
lukasz.wilma@wilma.pl